

Biológia tesztkönyvek ismertetése

Biológiai tesztek középiskolásoknak

Az ismertetett könyv 1990-ben jelent meg, igazodva az új biológiai tankönyvekhez. Az új biológiai könyvek eltérő felépítése, szerkezete indokoltá tette egy új tesztgyűjtemény elkészítését is, amely igazodik az új tankönyvek rendszeréhez, nyelvezetéhez. A 287 oldalas tesztkönyv a tankönyvek témáinak sorrendjét megtartva végig vezet a teljes gimnáziumi biológiai tananyagon. A gyűjteményben 5220 kérdés található. A könyv kérdéstípusai nem különböznek a már ismert kérdéstípusoktól. Megtaláljuk közöttük az egyszerű választást és hibakutatást, a többszörös választást és hibakutatást, a különböző asszociációt, illetve a relációanalízist.

A kérdéstípusok közül nagyobb hangsúlyt kap a többszörös választás, az asszociáció és a relációanalízis. A Szerzők nem titkolt célja az, hogy a diákok megtanulják az összefüggéseket felismerni és azokat alkalmazni. Egyes témákhoz 10-13 feladatlap is található (például Élőlények), másokhoz csak 4 (például Szövetek). Egy-egy feladatlap a legtöbb esetben 50 kérdést tartalmaz, melyeket az Alkotók szerint egy jól felkészült tanuló körülbelül 30-40 perc alatt képes eredményesen megoldani. A feladatlapok egyaránt jól használhatók dolgozatírásnál, felvételi előkészítőkhöz vagy önálló gyakorlás alkalmával. A tanárok feladatát könnyíti, hogy minden egyes témáról az első két (néha három) feladatlapot a Szerzők eleve A, B (ill. C) csoportos dolgozat megírására készítették.

A felvételire való felkészüléshez is nagy segítséget nyújthat a tesztgyűjtemény. Természetesen a sikerhez nem elégséges kizárólag e könyv használata. A gyűjtemény végén a megoldások külön fejezetben találhatóak, ami lehetővé teszi, hogy a diákok önállóan is értékelhessék munkájukat. A Szerzők felhívják a figyelmet arra, hogy az első tesztek megoldása kisebb gondot okozhat a tesztekben még kevésbé jártas tanulóknak.

Összességében a tesztgyűjtemény kérdései a tankönyvben található valamennyi lényeges információt érintik. Jól használható az oktatásban, de ügyeljünk rá, hogy e használat ne legyen kizárólagos!

Jól felkészültem-e?

Ez a biológiai feladatsorozat 3 kötetben jelent meg 1991-ben. Minden kötet egy-egy tanév teljes anyagát fedi le. A II.-os tesztkönyv 98 oldalas. Témáinak sorrendje némileg más mint a II.-os tankönyv sorrendje, ez azonban nem okoz zavart.

A tesztlapok feladattípusai újszerűek, eltérnek az általánosan ismerttől. Külön figyelmet érdemel, hogy a témazáró feladatlapok után úgynevezett variációkat találunk. A variációk év végi feladatlapok, melyek az egész éves anyag keresztmetszetét adják. Mind témazáróból, mind variációkból ötöt-ötöt találunk. (Az első oldalakon a Szerzők előszavát, majd a tanulóknak és kollégáknak szánt használati utasítást láthatjuk.) A más tesztgyűjteményekből jól ismert betűválasztásos feladatok helyett, itt úgynevezett nyílt végű feladatokat találunk. A tanulók nem több lehetőség közül választanak, hanem nekik kell a választ minél szakszerűbben, lényegretörőbben megfogalmazni.

Újdonság továbbá, hogy meglehetősen sok rajz, grafikon található a kérdésekben. A feladat, hogy ezeket megnevezzék, vagy magyarázzák a diákok. Ezek az ábrák a biológia tankönyvben is kivétel nélkül fellelhetők. Ez a számonkérési mód rávezeti a tanulókat az ábrák, grafikonok megfigyelésére, végiggondolására, a vizuális memorizálás előnyeiről nem is beszélve.

A Szerzők a feladatlapokat úgy állították össze, hogy azok egy tanítási óra alatt nem biztos, hogy eredményesen megoldhatók. Az oktatók azonban kiemelhetnek bizonyos feladatokat – könnyítve ezzel a tanulók dolgát, lerövidítve a megírásához szükséges időt –, vagy más csoportosításban új, eltérő feladatlapokat készíthetnek diákjaik részére.

A feladatok tökéletes megoldásához a tankönyv alapos ismerete szükséges. Egyes kérdések csak a könyv apróbetűs részének elolvasása után válaszolhatók meg. Az ábrák, rajzok, grafikonok pontos ismeretének és megértésüknek fontosságáról már szoltunk. A variációk segítségével fogalmat alkothatunk diákjaink éves tananyagot átfogó tudásáról.

A variációk hiányossága talán, hogy az egyes témazárókból kiemelt kérdéseket helyezi egy dolgozatba, ahelyett, hogy olyan kérdéseket dolgozna ki, amelyekből kiderülne, mennyire tudták a diákok az egyes témákat kapcsolni egymáshoz, mennyire képesek átlátni az éves tananyag egészét.

Felhívom a figyelmet arra, hogy a II.-os biológia tankönyv néhány – szöveg és ábrabeli – hibáját

a teszt is átveszi. Az említett hibák közül néhányra hívja fel a figyelmet a Tudomány 1991. decemberi száma (Rózsa László 1991. Tankönyvekről: A gimnáziumi biológia oktatás válsága Magyarországon – Tudomány, p. 56-58.), de előfordulnak a tesztben kisebb pontatlanságok a rendszertani kérdéseknél is. Ilyen elírás található a gyűjtemény 7. oldalán, a 10. feladatnál. A csiga – általánosan – nem sorolható semmiféle rendszertani kategóriába. Van csigák osztálya, tüdős csigák alosztálya, van nyeles szemű tüdős csigák rendje, van éticsigafélék vagy félmeztelen csigák családja, és van éticsiga, vagy például magyar félmeztelen csiga. Csak csiga nincsen.

Néhány ilyen pontatlanságtól eltekintve ez az újszerű feladatsorozat jól alkalmazható témazáró dolgozatok, órai gyakorló munka vagy önálló tudásfelmérés alkalmával.

Gál Béla – Dr. Kánitz József – Dr. Kovács László – Dr. Németh Endre – Szécsi Szilveszter: BIOLÓGIAI TESZTEK KÖZÉPISKOLÁSOKNAK Szeged, Mozaik Oktatási Stúdió, 1990.

Dr. Fülöpné Strohner Irén – Formann Istvánné – Hegymeginé Nyíri Enikő – Ungvári Imre: Jól felkészültem-e? Biológiai feladatsorozatok középiskolásoknak, II. osztály. Szeged, 1991. Mozaik Oktatási Stúdió.

BÉKÉSI ZSOLT

Médiafogasztók Klubja

A televízió (első rész)

(Egy új bútordarab.) Ha az ember tévét vesz, elvárja, hogy a készülék jól illeszkedjék a lakás berendezéséhez. Néha ez olyan jól sikerül, hogy a tévét nem is ismerjük fel. Van, amikor stílusbútorak álcázza magát, máskor faredőny mögé bújjik.

A tévével azonban mindenképp új bútordarab költözött a lakásba, mint ahogy "megérkezik" egy karosszék vagy egy szekrény. Az új bútordarab abban különbözik a többitől, hogy segítségével "messze látunk" – a tévé, ahogy mondják: "ablak a világra".

Meglátni azt, ami a messzeségben történik ősrégi vágya az embernek. De ezt a vágyálmat nem váltja valóra a televízió! Csak azt láthatjuk és hallhatjuk benne, amit a tévé akar mutatni: azt a programot, amit a tévések csinálnak, azokat az információkat, amelyeket szerintük meg kell kapnunk – tehát nem azt, ami "a messzi távolban történik". Ha veszek egy bútort, az az enyém. A tévé azonban voltaképpen nem az én tulajdonom, hanem azoké, akik "adnak". Én magam legfeljebb ki- és bekapcsolok. Válogatok a programokból. Magát a programot nem tudom befolyásolni; a programot mások csinálják. A tévé behatol magánéletünkbe, sőt annak állandó részévé válik. Szabadidőnk legnagyobb részét neki áldozzuk. A tévét bekapcsolni természetes gesztusunkká vált. A tévé a bizalmasunk. Ami a képernyőn történik, a lakásunkban történik. Miután a készülék olyan, mint egy bútordarab, annál távolabbra kerülünk tőle! Aki azonban a valósággal hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy a markunkban van. Pedighát...

A televízió nem bútordarab. Amikor hazahoztuk, *egy médiumot fogadtunk be a lakásunkba, a családunkba.*

Az ember azt gondolja: a tévével otthonomba jön a világ. Ennek a vélekedésnek következményei vannak. Aki ugyanis úgy gondolja, hogy "a világ otthonába jön", még az orrát sem fogja kidugni, hogy a valóságban megtapasztalja a világot. Ezért (is) marad egyre több ember otthon.

A képernyő (másodlagos) élményvilága kiszorítja a valóság (elsődleges) élményvilágát. Milyen tragikus félreértés! Miközben a televízió keltette illúzió elhitheti, hogy egyre közelebről és mélyebben ismerjük meg a valóságot, annál távolabbra kerülünk tőle! Aki azonban a valósággal mégis közvetlenül találkozik, az annak óhatatlanul részese is lesz. Állást kell foglalnia, talán be is kell avatkoznia az események menetébe.

Képzelnék el, hogy vasúti szerencsétlenség történik. Ha a valóságban élelem át, segíthetek, sőt segítenem kell. Lehet, hogy közben összepiszkolódom, elszakítom a ruhámat. A tévé előtt kényelmesebb. Ülök a karosszékben, a meleg szobában, sört iszom, és tarka képeket nézek. A vasúti baleset engem nem veszélyeztet. Láthatom, amint emberek meghalnak, roncsok torlódnak, ahogyan mások segítenek a szerencsétlenül jártakon. Mint egy játék. Ha nem érdekel tovább, abbahagyom. Csak egy gombot kell megnyomnom, s máris egy másik játék kellős közepén vagyok.

A képernyő előtt ülő ember tévészméje (illúziója) az, hogy "jelen lehet" ujjá hegyének bepsziktása vagy az állásfoglalás kötelezettsége nélkül. Hogy nem kell cselekednie, cselekednek